

MIÐVIKAN

Mathilda úr Kaldbak gjørdist

Mathilda Jacobsen var mostir landsdjóralæknan, Dánjal Bærentsen, og var hon umrødd í Miðvikuni herfyri. Her er søgan um eina merkisverda kvinnu

Óli Jacobsen

Tað hava verið nógvir føroyingar, sum hava gjørt seg galdandi í Danmark. Summar av teimum hoyrist um, meðan einki hoyrist um onnur.

Í frásøgnini hjá Dánjal J. Bærentsen í Miðvikuni varð eisini greitt frá mostir hansara Mathildu, sum gjørdist leiðari á donskum barnaheimi uttan at hava gingið í skúla yvirhøvur. Pápin lærði børnini at lesa og skriva.

Nú er frætt meira um Mathildu. Tað er so heppið, at Miðvikan hevur nógvar áhugaðar lesarar, sum eisini geva síni íkast um persónar, sum eru umrøddir.

Aftaná umrøddu Miðvikuna fekk eg frá einum lesara ávíst eitt 100 ára minningarrit fyri Kong Chr. IX's Børnehjem í Århus, sum var sett á stovn í 1909. Tað var her Mathilda virkaði, og hennara leiklutur fyllir ein stóran part av ritinum. Tí kunnu vit her geva eitt íkast til søguna hjá Mathildu.

Lívsstarvið gjørdist at ansa eftir børnum

Mathilda varð fødd í 1890. Foreldrini vóru Tummas í Heimistovu við Á (Thomas Christian Frederik Jacobsen, f. umleið 1850, Petrine Sophie, f. Nolsøe, f. umleið 1861. Mathilda misti tíðliga foreldrini. Saman við eini vinkonu fór hon til Danmarkar í 1911, og tað var skjótt, at hon kom at starvast í barnaforsorgini.

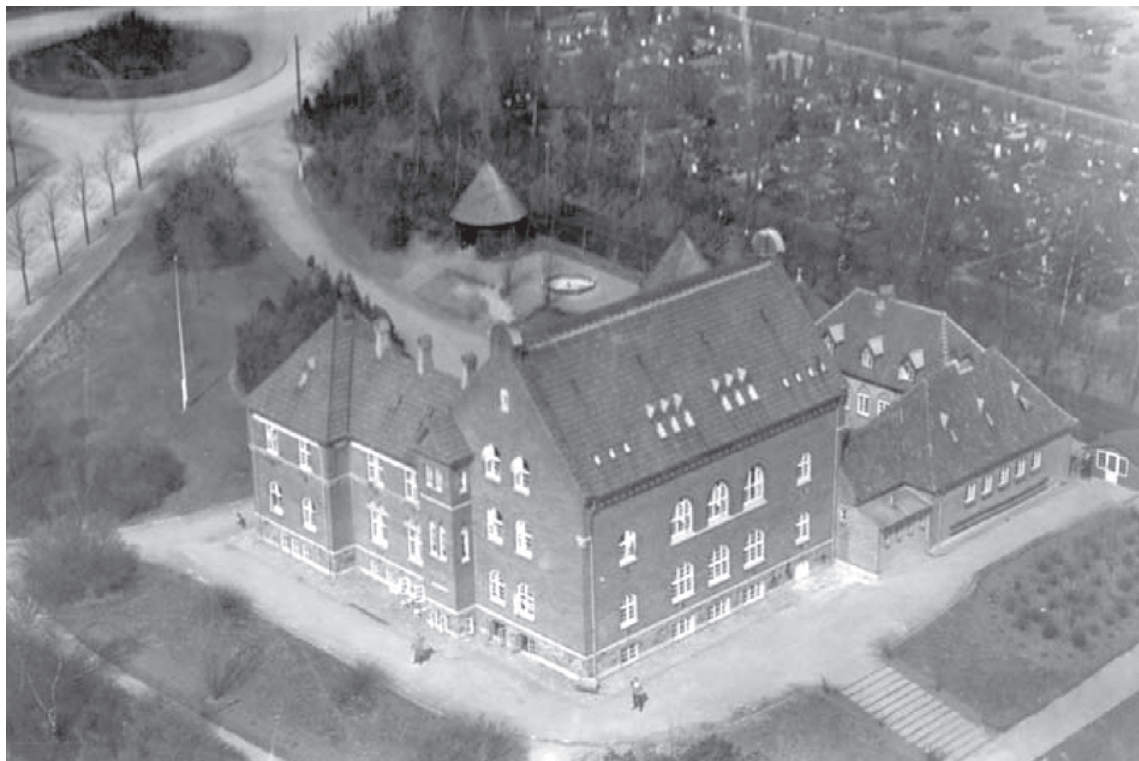
Hon fekk starv í 1917 á umrødda barnaheiminum. Í fyrsta umfari skuldi hon bert vera ráðgevandi fyri leiðaran, N.K. Thomassen, sum hevði mist konu sína tvey ár frammanundan. Hetta var ein stórur missur, tí konan átti sjálvandi ein stóran leiklut á einum slíkum barnaheimi.

Tískil varð tað skjótt, at Mathilda gjørdist høggra hond hjá Thomassen, soleiðis sum sagt verður í minningarritinum:

"Børnehjemmet havde fået endnu en ildsjæl, der "tog sig selv" med på arbejde. Det var hende, der frem for nogen, fik aflivet myten om, at det var "synd" for børnehjemsbørnene. De skulle bo i et hjem, og i et hjem var der regler, tryghed og inspiration. Og én ting mere. Et hjem er noget, man er stolt over at komme fra, også hvis der skulde fælde nogen "uheldige bemærkninger" ude i byen."

Sum frá leið komu Mathilda og Thomassen at býta leiðsluna av barnaheiminum sín ámillum.

At fara á barnaheim tá í tíðini var ikki gamansleikur. Barnaheim høvdu ofta ringt orð á sær. Ein genta

Barnaheimið Kong Chr. IX's Børnehjem

Kongslejren, eitt paradís hjá børnunum

hefur seinni greitt frá, at tá ið hon fór á hetta barnaheimið, roknaði hon við, at tað vóru tremmur fyri vindeyguni, og at "det ville være hæsligt at bo på et børnehjem". Men hon sá skjótt, at soleiðis var tað ikki. Har var gott at vera, og har vóru nógv fitt vaksín og børn.

Dagurin var skipaður. Ein fasta tíð skulu lesast uppá til skúlan, so skuldu sokkar stoppast. Hetta skuldi gerast ordiligt, annars mátti tað gerast um aftur. Kl. 18 var nátturði, kl. 19,30 kvøldsangur, og kl. 20 var songartíð.

Um morgunin skuldi farast upp kl.7, kokkan 7,30 var morgunmatur og morgunandakt, og kl. 8 skuldu børnini vera komin í skúla, og tá ráddi um ikki at vera ov seinur.

Eingin líkamlig revsing

Á barnaheiminum var einki sum æt

líkamlig revsing. Nógvir av dreingjunum vóru bukaðir í skúlanum ella aðra staðni uttan fyri barnaheimið. Sagt verður í minnisgreinini, at tá ið hugsað verður um, hvussu illa viðfarin "vanlig" børn kundu vera til dømis í 1930-árunum, so er tað merkisvert hvussu Thomassen og Mathilda vóru før fyri at verja "teirra" børn móti slíkum.

Men tá var ikki so nógvir ansur fyri sálarliga happing sum nú, sum tað verður sagt:

"Dengang var psykisk mobning ikke noget man talte om og næppe heller vidste så meget om. Men det virker som om det bl.a. var på den måde, at man fastholdt ro og orden blandt børnene.

N. K. Thomassen kunne være grov i sine irettesættelser, ikke mindst når han viste prominente gæster rundt på hjemmet og Ma-

thilde Jacobsen brød sig bestemt ikke om, at nogen af de ældste piger "havde en lige stor barm som hende selv". Det kunne pigerne næppe selv lastes for, lige som Thomassen og Matilde næppe kan lastes for ikke at kende til vor egen tids skelnen mellem skæld-ud og "ænderlige grumsomheder."

Mathilda vildi geva børnunum ein góðan barndóm

Í 1943 doyði Thomassen knappliga, men tað var skjótt at "mor", Mathilda, var til reiðar at taka yvir.

Tað var ein hvøkkur, at Thomassen var deyður, men Mathilda kom skjótt at taka við leiðsluni av heiminum og helt áfram á sama hátt. Nú hevði hon einsamøll ábyrgdina av 70 børnum hvønn dag, sjálvandi saman við sínum starvsfólki. Heilt fram til 1960 var tað vanligt, at

Mathilda, tann markanti leiðarin á barnaheiminum

starvsfólkið var ógiftar kvinnur, ið sum ein part av lønini sluppu at búgva á heiminum. Hesar vóru neyvan tær fyrstu at siga ta høgt mettu fyristøðukvinnuni ímóti.

Vildi eisini tryggja børnunum eina framtíð

Tað gjørdist skjótt greitt, at Mathilda ikki bert vildi geva børnunum ein góðan og tryggan barndóm. Hon vildi eisini, at tey skuldu blíva til nakað aftaná tíðina á barnaheiminum. Hon tók ikki eitt nei fyri eitt svar, tá ið hon gekk runt í býnum at útvega lærupláss til børnini, sum høvdu aldur at fara av heiminum. Tað eru fleiri søgur um, hvussu hon, so stórlig hon var, bara bleiv standandi á skrivstovuni og "gentog kravet (ikke spørgsmålet) om lærepladsen."

Og so verður hildið fram: